

РОЛЬ ПОЗАКЛАСНОЇ РОБОТИ У ФОРМУВАННІ ЛІТЕРАТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДЛЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

*Марія Касаджик,
магістрантка,*

*ДЗ «Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка»*

E-mail: kasadzhyk.m.m@gmail.com

Позакласна робота є важливим засобом розвитку літературної компетентності в дітей з особливими освітніми потребами (ООП), оскільки вона «сприяє розвитку навичок читання, розуміння текстів, аналізу та творчого мислення у учнів з ООП» [1, с. 45]. Саме позакласна робота забезпечує індивідуалізований підхід до кожного учня, враховуючи його потреби, інтереси та рівень підготовки.

Метою нашої розвідки є визначити роль позакласної роботи у формуванні літературної компетентності для дітей з ОПП.

Різні форми позакласної роботи (літературні гуртки, конкурси) дають можливість задовольнити інтереси таких учнів і активно включати їх у навчальний процес. Учні з ОПП можуть обирати текст для вивчення, що відповідає їхнім індивідуальним запитам.

Важливим є використання інтерактивних методів та творчого підходу, зокрема рольових ігор, театралізацій, творчих проєктів, що стимулює активну участь учнів з ОПП та розвиває їхнє творче мислення. Ці методи також сприяють розвитку комунікативних і емоційних навичок, а також покращують взаємодію в команді.

Не слід забувати про театральні постановки й інсценізації як метод навчання. Театральні ігри підвищують мотивацію учнів з ОПП до вивчення літератури, роблячи навчання більш захоплюючим і доступним. Вони «сприяють розвитку творчих здібностей (акторська майстерність, режисура, декораторство) і емоційного інтелекту учнів» [2, с. 78].

Перевагами театральних методів є:

- Покращення навичок спілкування, як усно, так і письмово.
- Розвиток емоційного інтелекту через співпереживання персонажам.
- Включення всіх учнів з ОПП у процес незалежно від їхніх особливих освітніх потреб, що підтримує інклюзивність навчання.
- Підвищення самооцінки учнів з ОПП через успішну участь у виставах.

Використовувати театральні методи доречно під час інсценізації уривків з літературних творів, створенні лялькових театрів, театральних ігор та постановки вистав за мотивами прочитаних творів [3, с. 112]. У позакласній роботі можливою є участь учнів з ОПП в тематичних театральних фестивалях для розкриття творчих здібностей учнів та їхньої активної участі.

Літературні гуртки і конкурси створюють стимул для учнів з ОПП до вивчення літератури та сприяють розвитку їхніх літературних навичок,

заохочують учнів до глибшого розуміння та інтерпретації літературних творів через творчі конкурси та активні дискусії.

До роботи в літературних гуртках і конкурсах потрібно залучати учнів з ОПП, які відчують нестачу мотивації на звичайних уроках, оскільки участь у літературних гуртках та конкурсах створює можливості для виявлення талантів і знань в невимушеній, творчій атмосфері. У таких випадках підвищується самооцінка, рівень мотивації до навчання та відчуття власної цінності учнів.

Літературні гуртки та конкурси є ефективними інструментами інтеграції учнів з ООП, створюючи спільний простір для спілкування та обміну ідеями. Вони сприяють формуванню атмосфери взаємоповаги та взаємодопомоги серед учнів з різними потребами. Літературні гуртки та конкурси також допомагають учням з ОПП розглядати літературні твори з різних точок зору, виражати власні думки та почуття, а також застосовувати знання творчо, що сприяє «розвитку критичного мислення та аналітичних навичок, що є важливими складовими літературної грамотності» [4, с. 30].

Учасники літературних гуртків та конкурсів мають можливість виражати свої думки та почуття усно та письмово, що сприяє розвитку навичок аргументації та вибору мовних засобів, підвищенню комунікативних навичок учнів і дає їм впевненість під час спілкування.

Спільна робота над проєктами, обговорення ідей та командні активності в літературних гуртках допомагають розвитку навичок командної роботи та вмінню працювати в групі. Учні з ОПП вчать слухати, поважати погляди інших людей та знаходити компроміси, що є необхідними навичками для успішного спілкування в сучасному суспільстві.

Складовою позакласної роботи є екскурсії до музеїв та бібліотек, які допомагають учням з різними потребами отримати поглиблене розуміння та відчуття літературної спадщини. Вони сприяють розширенню горизонтів учнів, занурюючи їх у культурні та історичні контексти літературних творів.

Візити до музеїв, зокрема літературних музеїв, дозволяють «учням побачити і відчувати час та світ, у якому працювали письменники, а також ознайомитись з їхніми особистими речами та творчістю» [5, с. 56]. Бібліотеки надають доступ до різноманітних літературних видань і жанрів, включаючи адаптовані матеріали для учнів з ООП.

Під час екскурсій учні з ОПП беруть участь у майстер-класах, дискусіях, рольових іграх та інших активностях, що сприяють швидкому засвоєнню матеріалу та розвитку практичних навичок. Інтерактивні методи заохочують учнів до участі та поглиблюють їхнє розуміння матеріалу.

Екскурсії до музеїв та бібліотек дають учням можливість взаємодіяти з однолітками, формуючи взаєморозуміння та співпрацю, що підвищує рівень соціальної інтеграції учнів з різними потребами та сприяє розвитку їхніх соціальних навичок. Екскурсії мають значний потенціал для поглиблення знань учнів з ОПП про українську літературу та розвитку їхніх загальних і мовленнєвих навичок. Вони створюють унікальні можливості «для вивчення та сприйняття літературної спадщини, підвищуючи мотивацію та зацікавленість учнів у навчальному процесі» [6, с. 22].

Як бачимо, позакласна робота сприяє комплексному розвитку мовленнєвих, літературних та соціальних навичок учнів з ОПП. Вона дає можливість учням з ООП не лише розвивати свої здібності, але й відчувати себе рівноправними учасниками освітнього процесу.

Список використаних джерел:

1. Бондаренко Н. В. Методи навчання учнів з особливими освітніми потребами. Київ: Видавництво "Освіта". 2020. С. 45.
2. Коваленко Т. І. Театральні ігри в навчанні літератури. Харків: Фоліо. 2019. С. 78.
3. Лисенко О. П. Інсценізація в навчальному процесі: теорія та практика. Львів: Видавництво ЛНУ. 2021. С. 112.
4. Мельник І. Г. Розвиток критичного мислення у школярів. Одеса: Астропринт. 2022. С. 30.
5. Петрова Л. В. Літературні музеї як освітній ресурс. Чернівці: Рута. 2018. С. 56.
6. Сидоренко В. В. Екскурсії як метод навчання української літератури. Дніпро: ПП "Книга". 2022. С. 22.

СПЕЦИФІКА ВИКОРИСТАННЯ ІМІТАЦІЙНИХ ІГРОВИХ МЕТОДІВ ПІД ЧАС ОПАНУВАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ ФІЛОЛОГІЇ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ»

Світлана Ковтюх

кандидат філологічних наук, професор

кафедри української філології та журналістики,

Центральноукраїнський державний університет імені В. Винниченка,

E-mail: Kovtjukh@ukr.net

Інтерактивні методи навчання, що передбачають надання освітніх послуг у тісній співпраці, взаємодії викладача і студентів [6, с. 109], традиційно у вітчизняній педагогіці й методиці поділяють на імітаційні та неімітаційні. Серед імітаційних, у свою чергу, виокремлюють ігрові та неігрові методи, як наприклад на схемі, запропонованій О. Ковальчук [3, с. 93]. В. Сергеева наголошує на тому, що ігрові методи у вигляді розігрування ролей та ділових ігор різних модифікацій «заповнюють ту прогалину в навчальному процесі, зокрема під час підготовки майбутніх педагогів, яку не можуть компенсувати інші методи (наприклад словесні методи, практичні заняття тощо), але не замінюють їх. Ігровий характер навчально-пізнавальної діяльності дає змогу ознайомитися зі специфікою» та основними рисами майбутнього педагогічного фаху [5, с. 23]. Також розглядані методи допомагають адаптації здобувачів освіти до майбутніх умов праці, усвідомленому сприйняттю себе у функції викладача тієї чи тієї дисципліни, сприяють формуванню системи загальних і предметних компетентностей, адже на практиці дають можливість використати